Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
3 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 30-го ВЕРЕСНЯ 1920. ЧИСЛО 118. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, SEPTEMBER 30, 1920. No. 118.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА НАЙВАЖНІЙШОЮ В РИЗІ.

Поляки годяться на автономію Східної Галичини під опікою Польщі.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В РИЗІ.

ПОЛЯКИ ГОДЯТЬСЯ НА НЕЗАВИСИМІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПІД ПРОТЕКТОРАТОМ ПОЛЬЩІ.

(Кореспонденція „Свободи").

ВІДЕНЬ, 15. вересня. — **З рамени правительства Української Західної Републики виїхали на мирову конференцію до Риги: Др. Кость Левицький, Др. О. Назарук і Др. Л. Мишуга. Поляки, під напором загальної опінії, починають поважно числитися з домаганнем галицьких Українців. Вони годяться вже навіть на независимість Східної Галичини, але під протекторатом Польщі.**

Розуміється, що українська делегація на це не годиться.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА СТАЄ НАЙВАЖНІЙШИМ ПРЕДМЕТОМ В РИЗІ.

ВІДЕНЬ, 6. вересня. (У. П. Б.). — „Нає Фрає Прессе" з дня 5. вересня доносить в кореспонденції з Варшави „Юнайтед Телеграф" агенції, що можливі трудности в мировій конференції виринуть ізза питання про участь в ній Західної України. Польща, на основі умови з Петлюрою, мусить узнати Україну як державу, що веде війну і уважає участь України на мировій конференції тим більше оправданою, що після телеграми Чічеріна Иоффе дістав повновласть від Раковського виступати як заступник України на мирових переговорах.

Кореспондент газети „Нає Фрає Прессе" уважає українське питанне за найважнійше зі всіх справ на переговорах в Ризі. Він вказує на те, що остання нота Чічеріна до Варшави підписана перший раз Раковським. На першім засіданню в Мінську заявив Данішевський, що Україна вправді входить в склад російської федерації, але не становить інтеґральної части Росії. На другім засіданню перечив Данішевський телеграму Чічеріна, яка потверджує, що Українську Републику не мож вважати за часть російської републики. **Приймається, що Москва хоче поставити на дневний порядок відносини Польщі до України, а може навіть зміряє до того, щоб ведено окремі польсько-українські н а р а д и. Через те переговори дуже утруднено би і через те питанне Східної Галичини стало би дуже пекучим.**

БОЛЬШЕВИКИ ГОДЯТЬСЯ НА ПОЛЬСЬКІ УСЛІВЯ.

РИГА, 27. вересня. (А. П.). — М. Домбскі голова польської мирової делегації, у відповіди на советський ультимат в справі перемиря, заявив: „Поданий ультимат, щоб перемире заключено протягом 10 днів, не принесе переговорам бажаної цїли. Противно, воно викликує вражінне, що сторона, котра ставить такий ультимат, застерегає собі право зірвати переговори кождої хвилї".

М. Домбскі сказав також, що Польща може обговорювати умови про самовизначенне народів і про національну независимість після большевицького розуміння, а це значить диктатура одної партії, при підмозі червоної армії. Польща готова розпочати дискусії над засадами і над означеннем тимчасових границь та умов перемиря.

Адольф Иоффе, голова руской делегації сказав, що одинокою важною точкою в заяві Домбского есть те, що Поляки хочуть, щоб комісії розпочали працю. **Советське правительство** — додав він — **згодиться приняти яко підставу до дискусії над миром прелімінарні услівя, подані Домбским 24. вересня, але з малими змінами.**

Опісля установлено 4 комісії для справ територій, правних точок, економічних і фінансових справ та головну комісію для всіх инших справ.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПОГРАНИЧНИХ ДЕРЖАВ В РИЗІ.

ВІДЕНЬ, 6. вересня. (У. П. Б.). — Від тижня йдуть в Ризі наради представників тих держав, які повстали на руїнах російської імперії. В них беруть участь представники: Литви, Польщі, Естонії, Латвії, Фінляндії і України (Петлюрового правительства — ред.). Конференція тих держав набирає значіння тому, що якраз в Ризі відбувати-меться і польсько-руска мирова конференція. На конференції граничних держав наступило певне заклопотанне, що зробити з тим фактом, що Чічерін проголосив независимість советської України, а ті держави, які беруть участь в конференції визнали правительство Української Народної Републики і на тій підставі приняли її представника на свої наради.

(Конференція пограничних держав в Ризі скінчилася заки ще зійшлася польсько-русска конференція — ред.).

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

БОЛЬШЕВИКИ ТІКАЮТЬ З ПРОСКУРОВА.

ЛОНДОН, 28. вересня. — **Про евакуацію Проскурова на схід від давної галицької границі, доносить урядове советське звідомленне з понеділка, яке дійшло сюди бездротним телеграфом. Читається там: „Ми покинули місто Проскурів".**

ПЕТЛЮРОВІ ВІЙСКА ЙДУТЬ НА УКРАЇНУ.

БЕРНО, Швайцарія, 28. вересня. — Українська Місія в Берні оголошує сьогодня, що українська армія йде постійно вперед і проганяє советські війска при помочи селян, котрі мобілізуються.

Українські війска, як каже звідомленне Місії, взяли протягом вісмох днів 8.000 бранців, забрали 22 гармати, богато кулеметів, троха автомобілів і 300 зелізничих возів.

ФРАНЦІЯ Й УКРАЇНА.

ВІДЕНЬ, 10. вересня. (У. П. П.). — Українському Пресовому Бюрови доносять з Тарнова: Ґенерал Вейґан, шеф ґенерального штабу маршаля Фоша, відбув дві наради з шефом української військової місії ґенералом Зелінським. Конференції були присвячені обговоренню української боротьби проти наїзду большевиків на Україну. Ґенерал Зелінський звернув увагу Вейґана на похибки французької політики в справі східної Европи попереднього року. „Там не буде так довго мира — говорив Зелінський — поки не сповняться змагання українського народу до самостійности. Ґенерал Вейґан приняв ці інформації ґен. Зелінського, щоби представити їх свому правительству.

Незабаром приняв маршаль Фош представника українського правительства в Парижі.

ФРАНЦІЯ ДОРАДЖУЄ ПОЛЯКАМ В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. (У. П. Б.). — „Дас Нає Вінер Журналь" доносить з Лондона: Газета „Таймс" доносить з Варшави, — як каже з достовірного жерела — що Польща за порадою Франції допустить Східну Галичину на наради мирової конференції в Ризі і хоче признати независимість її, яко Західної України, в рамах господарської та культурної автономії. Русске советське правительство припоручило свому лондонському представникови, Каменеву, заявити перед британським правительством, що повна независимість Західної України в її етноґрафічних границях мусить бути безумовно забезпечена.

КАМЕНЕВ ГОВОРИВ ПРО „ПРОТЕКЦІЮ" СОВЕТІВ ДЛЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. (У. П. Б.). — „Дас Дайтше Фолькс-блят" доносить з Лондону: В розмові з представниками заграничних газет заявив советський представник Каленев, що вправді русске правительство не має претенсій до Східної Галичини, одначе підчас мирових переговорів ужиє свого цілого впливу, щоби забезпечити повну независимість цего краю. Форму провління цеї держави можуть собі установити самі мешканці.

ЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ З ГАЛИЧИНИ ПЕРЕЙШЛА НА УГОРСЬКУ УКРАЇНУ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. (У. П. Б.). — „Дас Нає Вінер Журналь" доносить з Праги: Одна галицько-українська дивізія кавалерії, що належала до армії Західної України, перейшла зі своїм офіцирським штабом під проводом ґенерала Кравса, з 20 гарматами, 25 кулеметами і 70 кіньми в повній зброї на чесько-словацьку територію (на Підкарпатську Україну — ред). Це зробили вони на знак протесту проти того, що польська армія поновно приготовляється прилучити Західну Україну як свою провінцію, мимо поновно висловленого бажання тамошного населення, стати независимими. Цю західно-українську дивізію інтернувало чехословацьке правительство на підставі міжнародного права.

Замітка редакції: З инших жерел знаємо, що ґенерал Кравс прилучився до українських повстанців в Галичині, а по упадку повстання втік разом з цілою дивізією (1.500 людий) на Підкарпатську Україну.

ПОШЕСТИ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. (У. П. Б.). — „Вперед" подає, що у Східній Галичині прибирає великі розміри пошесть тифу і дезинтерії. Після урядового обчислення померло минулого року лише на тиф 100.000 людий. Ще страшнійше лютує тепер дезинтерія. Недостає відповідної санітарної акції. Відчувається загальну недостачу хлібних продуктів та соли, а це ще більше погіршує положеннє.

БОЛЬШЕВИКИ СКОНФІСКУВАЛИ 400 УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. — Зі Станиславова доносять Українському Пресовому Бюрови: Советське правительство наказало мобілізацію на Україні. Щоб її скріпити, видав Троцький указ, **що батьки відповідають за синів, спосібних до військової служби.** До 15. серпня в самім окрузі міста Винниці сконфіскували большевики понад 400 селянських господарств за дезерцію салдатів з червоної армії.

ТРАҐЕДІЯ БОЛЬШЕВИКІВ НА УКРАЇНІ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. (У. П. Б.). — „Харковскій Комунист" приносить осьтакий вислів Зіновєва про національне повстаннє на Україні: „Розвиток повстань на Україні пригадує Мексико. Богаті селяни мають нераз цілі арсенали зі зброєю. Повна дезорґанізація запілля, неслухняність постановам центральних властий, змагання провінції стати зовсім независимою від центра — все те робить траґічним положеннє на Україні".

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ ПІД КИЄВОМ.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. — Зі Станиславова доносять до Українського Пресового Бюра: Київський урядовий часопис „Вісти", доносить в останнім тижні правильні воєнні звідомлення з київського фронту. Зі звідомлень виходить, що українські повстанці ведуть правильну боротьбу о посіданне зелізничого узла довкруги Київа і на Поділлю. Само місто Київ есть постійно загрожене повстанцями, яким проводить отаман Струк. Получення Київа з Полтавою перервали повстанчі відділи отамана Махна, котрі йдуть на Київ. Місто Умань заняли дня 2. вересня повстанці і ледви по тижневи завзятої боротьби здобули його назад большевики, котрі прийшли з польського фронту. Боротьба о посіданне Уманя йде дальше. В околиці Білої Церкви знищили селяни всі советські установи і зорґанізували свої українські власти.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

СОВЕТИ ПЛЯНУВАЛИ РЕВОЛЮЦІЮ В АМЕРИЦІ.

ШІКАГО, 27. вересня. (А. П.). — Оріґінальні копії розказів, виданих советськими властями в Москві до своїх представників в Америці знайдено межи паперами Вітті Шахмана, бувшого секретаря Миколи Леніна, котрого арештовано вчера підчас ревізії переведеної в головнім комуністичнім штабі в Шікаго.

Деякі розкази були видані вже 1 вересня 1920 р., а в них грозиться смертю кождому советському представникови, коли би він зрадив тайну або не знищив копії розказу який прийде в його руки.

Инші документи містять в собі пляни, як викликати саботаж на зелізницях, щоб ціла держава була спаралізована підчас революції. До Шікаґо вислала більше ніж 20.000 долярів Третій Інтернаціонал, а в комнаті Шахмана знайдено квіти на більше ніж 15.000 долярів, одержаних від Інтернаціоналу, — як каже поліція.

Л. Мартенс, большевицький амбасадор в Ню Йорку, заявив, що він не знає про ніякого Шахмана, котрий був би представником Леніна в Америці.

БОЛЬШЕВИКІВ ПЕРЕВОЗЯТЬ З ЕЛЛІС АЙЛЕНД В НЮ ЙОРКУ ДО БОСТОНУ.

Покінчено приготовання, щоби перевезти 41 радикальних аґітаторів, яких держать на Елліс Айленд в Ню Йорку в цїли депортовання. Їх мають перевезти до Бостону, заки покінчиться слідство проти них.

Деякі з них сидять там цілими місяцями, а кількох навіть і рік. Їх приловлено підчас загальної нагінки на тих, що хочуть повалити силою американське правительство.

ПРЕЗИДЕНТ ВІЛСОН ПУСКАЄТЬСЯ НА АҐІТАЦІЮ ЗА КАКСОМ.

ВАШІНҐТОН, 28. вересня. — Президент Вілсон задумує взяти енерґійну участь в аґітації за вибором демократичного кандидата на президента Злучених Держав. Ще один місяць остає йому час на цю роботу і він думає перевести її при помочи листів та телеграм з Білого Дому, бо сам не може їхати на аґітацію ізза недуги.

Вже тепер припоручив президент свому секретареви Томолті відповісти на один лист в справі Ліґи Народів і ірляндської справи.

БУДЖЕТ МІСТА НЮ ЙОРКУ.

Не одна держава в Европі не має таких великанських видатків, як само місто Ню Йорк. Саме тепер приготовляється в нюйорськім муніціпальнім будинку буджет міста на 1921 рік, який доходить в своїх видатках до великанської суми **442 міліонів долярів.** Деякі позиції піднесено в двоє, троє а навіть в десятеро більше ніж в 1920 році. Так на приклад на просвіту (шкільництво) призначено 143,549.000 долярів, замісць 49,408.000 в 1920 році. На поліцію проектується в 1921 році видаток 41,385.000, на огневу сторожу 22,177.000, на чищенне улиць 33,281.000, на воду і ґаз 12,574.000 — і т. д. А звідки покрити ті всі великанські суми? Отсе друге питанне, яке мусить бути розвязане.

ДОГОВІР ВРАНҐЕЛЯ З ФРАНЦІЄЮ.

ВІДЕНЬ, 6. вересня. (У. П. Б.). — Вранґель зобовязався: 1) Виплатити всі царські борги, 2) передати Французам експльоатацію всіх російських зелізниць, 3) тільки Франції продавати протягом певного часу нафту, бензину та вуголь.

З ПОЛЬЩІ.

ПОЛЯКИ ЗАНЯЛИ ҐРОДНО.

ВАРШАВА, 27. вересня. — Ґродно, важне місто в північно західній Росії, над границею Литви, заняли польські війска по завзятій боротьбі, як каже урядове звідомленне, видане сьогодня рано.

Поляки взяли велике число бранців і велику скількість воєнних матеріялів. Через кілька днів працювали польські війска над приступом на місто, яке було підставою для большевицької армії на північно-східнім польськім фронті: Дальше каже звідомленне:

„В околиці Волковисків і Рожан на полудневий схід від Ґродна) ворог розпочав дальше відступати поза річку Шназаре. На північ від Рівного ми знищили девятнайцяту советську бриґаду, яка мала задачу відобрати Рівне.

„На північ від Волочиськ ми взяли Медин і Токи, приневолюючи ворога відступати на північний схід. „Українська армія скріпляє свої позиції на схід від Збруча".

ПОЛЬСЬКІ ВІЙСКА ЙДУТЬ ДАЛЬШЕ РОЗБІЙНИЧИМ ПОХОДОМ НА ЧУЖУ ЗЕМЛЮ.

ВАРШАВА, 28. вересня. (А. П.) Польська кіннота, що оперує на тилах уступаючої большевицької армії в околиці Ґродна, дійшла до точок на північ від Ліди, як про це говорить урядове звідомленне, видане сьогодня. Підчас вчерашних боїв Поляки взяли 1.300 бранців, а межи ними одного большевицького комісаря; взяли при тім 8 гармат. Литовська артилерія стріляла на польські становища в околиці Сувалків — каже звідомленне.

На північ від Припеті йде боротьба в користь Поляків. Москалі відступають на цілому фронті, але боряться при тім завзято Поляки в своїм поході зближаються до ріки Шара. Дальше на північ Поляки перейшли ріку Німан.

На полудне від Припеті положеннє не змінене.

ПОЛЯКИ МАЮТЬ ЗІЙТИСЯ З ЛИТОВЦЯМИ.

ВАРШАВА, 27. вересня. — Польський міністер закордонних справ, князь Сапеґа, повідомив литовське правительство в неділю в ночі, що польські делеґати приїдуть в середу вечером до Сувалків і там будуть чекати на литовських делеґатів щоби з ними відбути наради і осягнути мирне полагодженне граничних спорів межи обома народами.

Князь Сапеґа зробив це у відповіди на литовську ноту, в якій було поставлене жаданне, щоби Поляки забралися з території на схід від лінії визначеної 8 грудня 1919 р.

На доказ того, що ся територія занята большевиками, напроваджує Сапеґа факт, що Поляки боряться там з большевиками.

З РОСІЇ.

ТРОЦЬКИЙ ГРОЗИТЬ ДАЛЬШОЮ ВІЙНОЮ, КОЛИ ПОЛЯКИ НЕ ПРИЙМУТЬ УМОВ.

ЛОНДОН, 28. вересня. — В розмові з кореспондентом газети „Менчестер Ґардіян" сказав Лев Троцький, большевицький міністер війни:

„Коли Поляки відмовляться від мира на тих умовах, які ми подали, то найтемнійший мужик дасться переконати, що мир не можливий без боротьби до кінця".

Запитаний про думку, які є вигляди на мир, сказав Троцький, що він не знає, бо певно й Варшава не знає. „Вони дістали свої інструкції з Парижа і Лондону — говорив Троцький. — В Парижі добре знають чого хочуть. Цїллю Франції есть знищити, окрівавити, розібрати і покалічити Росію. Зовсім одначе не звісно, чого хочуть пани в Лондоні, а вже найменше звісно, чого хоче Ллойд Джордж".

ВРАНҐЕЛІЯДА.

Взяв 12.000 бранців.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 27. вересня. (Пр. Тел.). — Успішний поступ ґенерала Вранґеля на полудне від Дніпра увінчався останного тижня полоненнєм 12.000 бранців, заняттєм великої воєнної добичі і важного зелізничого узла Александрополь. Ці операції, як висловлюються військові знатоки, мали на цїли перешкодити большевицькому противнаступови і скріпленню теперішної оборонної лінії.

Вранґель взиває русских офіцирів до роботи.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 27. вересня. (Жидівська тел. Аґенція). — Ґенерал Вранґель видав проклямацію, в якій взиває всіх русских урядників, офіцирів і медиків за границею, щоб вони приїздили на Крим і зголошувалися до адміністрації протягом двох місяців.

БОЛЬШЕВИКИ СИЛЬНО ЗАГРОЖЕНІ НА ТИЛАХ АРМІЇ.

(Телеграма „Н. Й. Таймса").

ВАШІНҐТОН, 27. вересня. — Важних подій мож надіятися в Полудневій Росії наслідком співділання Вранґеля і Махна і недалекої злуки їх військ.

Урядові звідомлення, одержані тутки Стейт Департаментом, вказують, що зорґанізовані війска червоної армії мусять забиратися з Полудневої Росії межи морем Азовським і Дніпром під напором армії Вранґеля і Махна, які йдуть в цілковитій згоді проти большевиків.

„На півночи, в околиці Харкова, столиці харківської губернії і важного узла зелізниці, що йде з Москви на Україну, есть поважне число большевицьких військ, але постійні бої полудньово-російських військ проти них вробили їх положенне дуже критичним" — каже рапорт.

„Ґенерал Вранґель і ґенерал Махно є в тісній стичности коло Бердянська. Хоч їх війска находяться під окремою командою, то одначе вони йдуть на спілку проти советів, а ґенерал Вранґель — як здогадуються — вислав троха офіцирів і амуніції до Махна".

Зле набуті річи зле розходяться. — Вранґель дістає стару російську зброю.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 27. вересня. — Сорок пять тисяч крісів і 8 міліонів набоїв, які свого часу здобули Німці від Москалів, їде тепер до ґенерала Вранґеля до Полудневої Росії.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канаді належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1888 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

НАЖИВНИКИ І НАРІД В АМЕРИЦІ.

Наживники проти народу. — Чи стане нарід проти наживників? — Як робиться дорожню? — Як Американці борються проти дорожні? — Фартух слабе оружє в суспільній боротьбі. — Публика мусить кликати на алярм перед купкою наживників. — Який є спосіб на ратунок для публики? — Як роблять Фінляндці в Америці? — Приклад для Українців.

Чого є мало, се дороге. Як би золота було так богато як води, то воно було би таке тане як вода; але його мало, тому воно дороге.

Так є з усім на світі. От як недавно було мало цукру в Ню Йорку, то він був подорожів, а тепер є більше, то вже потанів.

Але річ є не тільки в тім, чи є чого мало або богато, але також в тім, який є попит на сю річ. Як би наприклад було в Америці дуже мало кукурузи, але не було на неї попиту, то вона ще мимо того не подорожіє.

Отже як хто хоче зробити добрий бизнес, то мусить продавати річ не лише таку, якої є мало, але й таку, на яку є найбільший попит.

В капіталістичнім ладі, в якім приватні наживники і глитаї мають повну свободу у своїм нечистім бизнесі, ціла філософія бизнесова полягає, **аби зробити річ як найбільше попитною** (потрібною) **і представити публиці** (загалови), **що її є дуже мало.**

Наприклад, бизнесмени привчать публику до ріжних мод і нових убрань, аж нараз скажуть, що вовни і бавовни є так мало, що не стає на одіння для всіх, і тому пускають на торговий ринок мало того товару. „Тяжко — кажуть — дістати; ледви се дістали ми, і то дорого коштує; хто хоче ще мати нове модне убраннє, мусить дорого заплатити".

А тимчасом, по правді убрань було досить, тільки вони на ринок пускали по трохи, а як публика привикла до більших цін, то вже найшлося і більше убрань. Навіть було би більше ніж треба, як би публика згодилась за все платити висшу ціну.

Тоді то такі безнеси, що мають фабрики убрань скоро богатіють. Вартість шерів тих компаній іде в гору; дивіденда іде в гору. Шеровці богатіють і стають **новоупеченими богачами.**

Одному такому шеровцеви шахрайської компанії легко стати нагло богачем, але кілько то треба людий зробити бідними, аби одного наживника зробити паном?

Часом вистарчить обідніти 100 фамілій, аби зробити одного богачем, а часом треба далеко більше. Все залежить від того, яким завбільшки богачем хоче бути котрий з наживників.

Найлекше іде бизнес наживникам в часі війни, бо тоді можна наприклад зелізну фабрику переміните на фабрику амуніції і брати більші ціни, а як хто хоче яких домашніх зелізних знарядів, то най платить так як держава, котра бере зелізні вироби для різання людий на фронті.

Річий є мало, попит великий, отже платіть дорого і біднійте, а наживники нехай богатіють.

• • •

Особливо добре іде бизнес наживникам, як є дурна публика, а ще ліпше, як є притім незорганізована і безрадна.

Наприклад публика в Америці не є дурна; вона є розумнійша як деинде. Але що з того, коли вона є незорганізована і безрадна.

Американська публика так високо цінить приватний бизнес, що хотяй тепер через нього терпить, не хоче змінити своєї економічної господарки і не хоче кинутись до громадського бизнесу.

Громадський бизнес — то є кооперація, який капіталисти американські ненавидять і поборюють, а до якого публика не береться, хотяй в ньому її ратунок.

Кооперація виратувала би американську публику перед сотками визисків і перед бідою.

Вже часи минули і в Америці, коли всі могли бути богаті, а прийшли часи бідних, і коли вже тільки на біді тисячів можуть богатіти одиниці, а не на скарбах землі як се бувало давнійше.

Прийшли часи бідних міліонів і богатих міліонерів.

Бідні міліони можуть або терпіти і бідити, або зорганізуватися в кооперативи і збороти наживників.

А тимчасом що тут діється в Америці?

Як американські наживники, властителі фабрик одінь були піднесли в штучний спосіб ціни, то безрадна публика для протесту вбиралася в робітничі фартухи і так машерувала для протесту перед панами глитаями по улицях міст. Розуміється, що панове глитаї собі з того нічого не робили; аж коли публика через дорожню зачала **меньше купувати,** отже коли зробився **меньший попит, спустили трохи на цінах.**

Другий випадок такої безрадности публики видно було в сих днях в Ню Йорку.

Іменно в часі війни, з причини дорожні матеріялу і праці **не будовано в Ню Йорку домів, а се з природним зростом населення міста спричинило недостачу мешкань.**

Брак мешкань витворив великий попит на мешкання, а тимсамим їх ціна підскочила нагло в гору.

За останні два роки мешкання подорожіли два і три рази.

І знова нюйорська публика показалась безрадною.

Є звичай в Америці, що мешкання наймають або перенаймають на 1-ого жовтня.

Користаючи з браку мешкань, тепер властителі або арендаторі домів, хотіли зробити добрий і легкий бизнес. Повиповідали мешкання старим комірникам, кажучи їм випровадитись дня 1-ого жовтня, а ні то заплатити більшу ціну, звичайно подвійну.

Кождий знав, що кине мешканнє, то в другім заплатить подвійно, а його мешканнє займе другий, котрий теж заплатить подвійно. Перепроваджениє — се тільки рух для бизнесу властителів домів, ну і перевозових компаній, а для комірників додаткова страта.

Але що тут вдіяти?

Яка рада?

З приводу дорогих одінь то ще публика вбиралася в фартухи, а тут і фартух не поможе. Робили-б паперові доми, але папір дорозший від польських гроший, а ще на зиму не ліпше в паперовому домі як в історичній Польщі.

Отже нюйорська публика знов була безрадна.

Але тим разом счинено такий великий крик, що безрадним таки остаточно дано якусь раду.

А саме **сойм** (леґіслатура) нюйорського стейту, **в Олбені, в останній хвилі ухвалив на галай-балай закон для ратунку 100 тисяч родин в Ню Йорку які сеї пятниці мали бути викинені на улицю.**

Закон каже, що як наймаючий мешканнє (тенент) дістане повідомленнє, аби випровадився, то нехай собі з того повідомлення нічого не робить, а далі мешкає, де мешкав. Властитель або арендатор дому не має права викидати комірників. Як хоче більшого комірного (ренту), то нехай скаже комірникови; як сей згодиться, то добре, а як ні, то суд розгляне приходи і розходи дому і самий назначить справедливо висоту ренту.

• •

Ся подія могла би богато навчити американську публику, як би вона хотіла.

Перша річ, **публика** повинна вже раз пізнати, що вона **біднє,** а коштом її бідніння богатіє верства наживників (профитірз).

Далі, повинна публика тямити, що вона **сама** повина **себе ратувати** перед обідніннєм — **через кооперацію,** то є такі **спілки,** в котрих нема наживників, і **котрі не ділять зиску між кількох, але між усіх спільників, рівно до їх грошевої участи в спілці.**

Публика може мати кооперативні доми, з яких її ніхто не може викинути, бо то її власність, ані в яких ніхто її не може визискувати, бо весь зиск то її зиск.

Публика може мати свої кооперативні фабрики, фарми, торговлі, перевозові компанії. І ті зиски, що нині тягнуть міліонери-одиниці, були би розділені між публику.

Капіталісти банкротували би, то правда, але ліпше, щоби громада працювала на себе ніж на них. Ліпше для громади; ліпше для поступу, культури і цивілізації.

Вкінці, ще одну річ публика повинна памятати, а саме, **про народнє законодавство.**

Народнє законодавство є тоді, як воно є добре для народу. Але як воно є добре тільки для богатих одиниць і їх корпорацій, то воно є їх, а не народнє.

В Америці приватні бизнеси є дуже старанно хоронені законами, а вже народні спілки на кооперативній підставі не мають доброї охорони ані жадної опіки. Притім приватні бизнеси мають таку свободу ділання, що публика є безрадна не лиш браком зорганізованої самооборони, **але також браком охорони зі сторони уряду через державну контролю над тими приватними бизнесами.**

Аби дати публиці якусь охорону, то треба аж алярм підносити, немов у часі пожару або перед якою революцією.

Як би не алярм в останній хвилі минулого тижня в Ню Йорку, то не було би згаданого закона проти викидання мешканців на улицю, **отже не було би законної охорони для якого пів міліона безрадних душ в Ню Йорку.** Аж наслідком крику і страшного алярму в останній хвилі з великим поспіхом ухвалено закон для охорони публики перед рабунком розбоєм наживників.

Чи все публика має аж революцію робити, аби здобути якийсь закон для своєї охорони?

Таке питаннє вона повинна поставити собі, бож то вона а ніхто инший вибирає ті законодатні тіла, які щодня в часі спокою дбають про великі корпорації, а в часі алярму переміняються нагло в фаєрманів і спішать публиці на поміч, особливо, як сей алярм є перед виборами, як ось випало тепер.

Публика повинна більше заінтересуватись законодатними тілами, щоби вони заінтересувались нею.

Публика повинна вибирати таких послів, щоби стояли за неї а не за приватні бизнесові корпорації.

Аби закони завели державну контролю над всіми приватними бизнесами, в користь публики а не приватних одиниць, і щоби та контроля була виконувана все і всюди, а не тільки аж на алярм, і то лише перед виборами.

•

Одним словом, лише сама публика може подбати про себе.

Наперед, вона мусить усвідомити своє суспільне положеннє.

Далі, мусить взятись до кооперації.

А вкінци, мусить подбати про такі законодатні тіла, котрі будуть через державну контролю хоронити публику а не наживників.

Найскорше до сього повинні взятись **найбіднійші,** бо вони найбільше відчувають тягар нездорових суспільних відносин.

Чим скорше вони візьмуться за діло, тим ліпше буде для них.

Чужинці (форенери) в Америці, як звісно, належать до найбіднійших, і тому вони передівсім повинні взятись до праці.

В законодатному полі їх діяльність не має великого значіння, але **при помочі освідомлення і кооперативного руху вони можуть дуже богато собі помогти.**

Пора й американським Українцям пригадати собі себе і своє положеннє та самопоміч для себе самих.

Пора американським Українцям кинутись до кооперацій.

От Фінляндців в Америці нема так богато, а через те, що вони просвічені і мають досвід кооперацийний з дому, вони тут в Америці потрафлять при помочі кооперації доконати того, що Американці докону ють великим капіталом приватного бизнесу.

За прикладом Фінляндців повинні пійти американські і канадійські Українці, а нема найменьшого сумніву, що вони таксамо гарні успіхи осягнули би як і Фінляндці.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Польська „Ґазета Вечорна" доносить з Гаґи:

На конференції Ллойда Джорджа з Каменевом порушено також справу Східної Галичини. Ллойд Джордж запропонував створеннє з тієї области буфорної держави. Нафтовий басейн буде прилучений до тієї области.

З ДОРОГИ ЖИТТЯ.

(З львівської „Громадської Думки").

Каторжний робітник пера.

Памяти М. Курцеби.

Так дуже сумно було оноді в храмі св. Юра. На середині церкви зеленіла могила з березовим хрестом, а понад нею розвівались запахи ладану і звуки жалібної пісні. Правлено заупокійне богослуженнє за душу українського писменника і журналіста, що помер недавно на Сибірі. В час російського наїзду р. 1914—15 царські слуги вивезли його зі Львова на далеке засланнє, з якого доля не судила йому вже вернутись на рідну землю, до своїх. Там і виросла його могила...

Окружною дорогою наспіла вістка про його смерть. Найблизша родина і гурток писменників та журналістів постановили вшанувати його память заупокійним богослуженнєм, до якого станув, як все готов до послуги, неструджений о. кан. Куницький. В крилосі співав квартет священиків. Плила пісня за піснею, а всі такі сумні, як і сумно мусіло бути українській душі, заблуканій серед сибірських тайг.

І в сю годину пересунулись у моїй памяти всі смутки нашого останнього незавершеного лихоліття. **Станули в моїй уяві великі, по широкому світу розсіяні кладовища, ліси хрестів — і той один хрест на далекій чужині, що в срібні сибірські ночі підносить наболілі рамена і похиляється в безнадійній тузі на південь в сторону української землі...**

Скільки наших могил виросло за сих шість років! А хрестів поставили ми так богато, що нема вже кому над ними плакати, бо в тих, що осталися при життю, жерело сліз — здається — висохло до дна.

Так було й оноді. В церкві було майже пусто. В одному кутику стояла найблизша сімя покійного, в другому маленький гурток людий з посеред львівської громади. Ходив смуток по церкві, стелився по стінах, нісся у похоронній пісні, дрожав у світлі свічок — а в хвилину тишини ломився в притишеному риданню старенької матері, що перед шести роками поблагословила сина на далеку дорогу — і вже більше його не побачить...

. . . .

Пок. Микола Курцеба ішов крізь життє тихо, безголосно; весь його труд був звичайно безіменний; тонув і губився на сірих сторінках денників та инших періодичних видавництв. Осталось по ньому кілька сумних поезій, одна драма з сільського життя, однакатівка „Свідки" та зручно і гарно зроблене лібретто „Еней на мандрівці", до якого музику доробив Ярослав Лопатинський. Позатим життевий труд Курцеби — то задруковані річники „Нового Слова", василіянських видавництв, календарів тощо. Як денникар був се талант, на який склались в першій мірі буйний темперамент і широкий круг заінтересовання.

Денникарський труд! Шановна громада часом говорить про нього з усміхом при чорній каві і має в сій справі вироблений суд! Забувається лиш згадати, в яких умовах доводиться трудитись українському денникареви. Так було від непамятних часів і ся славна традиція в українській опінії не перевелась і не переломилась. Ще й нині говориться а то й записується в протоколи, що „між українським денникарем і українським приватним урядником нема ніякої аналоґії..."

Скільки їх змаргало життє, розбило нерви; висушило мозок при денникарській каторжній тачці? Або якої діждалися старости? **І Володимир Барвінський і Струсевич і Франко і Павлик і Белей і Лев Турбацький і Я. Весоловський і Кунцевич і Будзиновський...** Смутком віє від тих імен, а той смуток скаменіє колись у тажкий докір і обжаловання цілих поколінь!

. . . .

Українська трудолюбива громада, мабуть ізза надміру буденних і небуденних занять, не зволила ласкаво явитися в церкві.

Та під конець богослуження прийшла громадка военних сиріт із нашого Захисту. В сірих хусточках виглядали ті діти як стадо жайворонків. Мали сумні очі. Не диво. Мимо всеї опіки над їх діточі роки наплила хмара сирітства...

Нехайже молитва тих анґельських душ буде покищо заплатою українському робітникови пера—за весь труд його життя!

Тиберій Горобець.

ПІД РОЗВАГУ ДЕЛЕҐАТАМ НА КОНВЕНЦІЮ У. Н. СОЮЗА.

(Допись).

Auburn, N. Y., Sept. 27, 1920.

Вже 15-та конвенція У. Н. С. зближається. Члени і делеґати, як звичайно, подають проєкти перед конвенцією, себто висказують думку для поліпшення нашої організації, але майже ще перед жадною конвенцією не було таких проєктів ріжного погляду як перед сею, котра має відбутись в Филаделфії, Па. І справді майже всі проєктодавці стремлять до тої одної самої цілі — до добра У. Н. С. Алеж до сеї цілі, як видно з проєктів, виходять ріжні реформаторські проєкти, подібно як в старім краю всі реформатори, як Винниченко, Грушевський, Петлюра, Петрушевич.

Всі стремлять до одної цілі, себто до визволення України, до добра українському народови, однак кождий з них виходить з иншою реформою, за що власне тепер і єсть братовбийча війна. А як відбудеться конвенція? Дехто би думав, що се єсть справа запомогова, не політична, то не буде файту. Але в Америці при кождій українській організації зі своїм орґаном ішла акція не тільки в справі запомоговій, але також і політичній.

Я пропоную всім делеґатам дуже з розвагою застановитись і що дійсно зле, осудити, а що добре, надгородити, а також що можливе приняти, а що ні, відкинути.

Перше, злучити всі організації. Я би радив перше скріпити одного духа всім делеґатам У. Н. С., а тоді приступити до злучення всіх орґанізацій. Ся думка вже продовжається 10 років, а чому не здійснена? Як я виджу із проєктів, люди не застановляються, кого судити мають. Найперше нарікання на урядників, що орґанізація впала на членах через них; друге, що урядники поробилися самовладниками над фінансами У. Н. С.; трете, що урядники побраталися з попами в Комітеті, і так ріжні докори появляються. Не буду тут обороняти урядників (як в числі 114 „Свободи" якийсь Степан Костів-Костур писав, що всі проєктодавці дають дурниці і нісенітниці, сбто не мудрими були, а щодо урядників, то можна змінити, крім секретарів, бо на се треба людий компетентних). **Ми знаємо добре, як вони образовані, алеж коли їх праця заслугує на признаннє, то можуть далі бути і так подібно цілий уряд. Нехай делеґати знають, як можна судити урядників а як судити членів. Що тілько членів упало від У. Н. С., се вина самих членів, котрі несвідомо відступали ще по 13-тій головній конвенції. Нині вони каються.** Також були давнійше нарікання на урядників, що вони змінили з розмету на платню після кляс, а тепер як люди переконались, що всі організації в Америці є на тусаму систему, то і крик таких, як був колись Кучма, нічого вже не поможе. А як пізнійше знов члени відступали, тоді вже було з причини політичної, а се тому, що „Свобода" по революції на російській Україні тримала з У. Ц. Радою, а проти неї кинули аґітацію так звані українські большевики, котрі були проти У. Ц. Ради, а позаяк показалось дійсним, що богато лідерів в старому краю від У. Ц. Ради стало контрреволюціонерами, так з того аґітація української комуністичної партії проти „Свободи" скористала і тоді повстала між українським народом в Америці незгода, роздвоєннє. Вина тих, що не ворожили добре, які події зайдуть в революції російсько-українській, а також вина Федерації Петлюрівців, на чолі з Січинським, котра-ж була контрреволюційна і шкодила дуже нашій організації. Отсе і причина упадку в членах нашої організації.

Щодо того, що урядники ужили власть до розпорядимости фінансами У. Н. С. се вина всіх членів, що не уложать параграфу до статута, аби не вільно дати з каси ніяких фондів до розпорядимости урядників, а також наложити кару на урядників, коли переступлять сей параграф; а коли до тих часів ще сего параграфу нема, се не єсть вина, що вони розпорядили грішми, бо вони мали право (власть). Вина самих членів а властиво делеґатів, бо всі параграфи на конвенції є читані до справлення статута, а делеґати сего не чують, а по конвенції нарікання на урядників. Щоби сего надалі уникнути, залежить від Вас всіх делеґатів; у Вас має бути вже вироблена програма конвенції; від Вас залежить, що зробите зле для У. Н. С., а що добре. Конвенція се єсть тіло законодатнє; від Вас залежать всі параграфи статута. **Уважайте, товариші делеґати, теперішній час поступовий; не думайте, що було колись най буде тепер, але старайтеся робити в користь У. Н. С.** Нехай делеґати не підпирають той кума, а той свата, а той знов знакомого, — лише най розбирають слова делеґатів, чи вони в користь орґанізації У. Н. Союза, чи лише в користь поодиноких урядників. Я від себе желаю всім делеґатам щасливого прибуття на конвенцію, скорого обзнакомлення і єдности. Всі делеґати нехай поінформуються взаїмно про свої погляди, думки, а тоді спільно з одним духом стануть до перепровадження сеї конвенції. Щодо проєкту, я не буду писати того, що було вже в кількох проєктах. Я предвиджую, що люди дійсно стараються на сій конвенції поставити нашу організацію на сильних підвалинах, а як будуть одиниці такі, що самі не розуміють, що говорять, і ще другому не дають говорити, то сим людям відібрати голос і ще кару уложити. Знов будуть такі делеґати, котрі будуть старатись підпирати, аби бюрократизм надалі тримати при У. Н. Союзі, отже проч з такими! Нехай ся конвенція відбудеться вільним словом в користь всіх робітників нашої організації.

Петро Лесик,
член від. 283 У. Н. С.

ВІДПОВІДИ РЕДАКЦІЇ.

ЩО РОБИТИ З ГРІШМИ?

Деякі наші читачі питаються о раду, що робити з грішми.

Наша рада така:

1. Тримати в добрих **банках** (не приватних) на ощадність, на процент.

2. Хто лишається в Америці, а як має більшу готівку, повинен вложити (інвестувати) її в **бизнес,** але тільки в добрий бизнес і певний, а не в непевний бизнес, або в такий, що богато обіцює, але тільки колись на будуче, а поруки не дає жадної. Який є бизнес добрий, то можна порадитись других людий, особливо бизнесменів і таких, що хотяй самі не є бизнесмени, але на бизнесі добре розуміються.

3. Ті, що мають трохи гроша, але не так богато, аби зачати свій власний бизнес, нехай лучаться в спілки, особливо **кооперативні спілки.** Можуть бути кооперативні склепи, пекарні, доми, готелі, перевозові компанії, фабрики і всякі инші бизнеси. Ціла річ полягає в тім, що кождий уділовець (шеровець) має дістати рівну пайку, розуміється відповідну до вложеного капіталу, але так звичайно робиться, аби уділовці мали рівні уділи. Крім уділовців (шеровців) в кооперативних спілках користають також і не-уділовці, котрі входять з ними в зносини. Наприклад є особи, що купують в кооперативній спілці, а не є шеровцями, але їх вважається також за спільників спілки і зиск розділюється також і між них в формі звороту, який вони дістають або в грошах або в таньших товарах. В той спосіб кождий, хто причинився до зросту спілки, має з неї зиск, а натомість не може мати ніхто, хто ніким до її збогачення не причинився.

Візьмім наприклад кооперативну реставрацію. Шеровці, скажім, дають по 100 долярів, а ті, що харчуються в ресторані, шеровці і не шеровці, за рік дають також по 100 долярів. До бизнесу уживано усього капіталу і зиск є приріст всього капіталу. Тепер зиск треба справедливо поділити. Отже на новий рік кождий дістане пайку зарібку, або за ту суму дістане один місяць даром харч, а ні то харч потаніє в кооперативній реставрації для торічних гостий, або знов усі згодяться за той зиск заложити другу спілку, наприклад пекарню, чи фарму, чи щонебудь, знов на тійсамій кооперативній підставі.

4. Хто хоче гроші зложити для своїх дітий, то радимо йому купувати **американські державні бонди Позички Свободи,** особливо в такім часі, як їх курс (ціна) спадає.

Деякі бонди, особливо другої, третьої і четвертої Позички Свободи, часом спадають мало не до 80% своєї номінальної вартости; значить, що як означена ціна бонду є 100 долярів, то його курс спаде на яких 82, 83, 84 чи трохи більше долярів. За останніх кілька місяців курс тих бондів був низький, а **недавно підскочив на кілька процент,** себто на кілька долярів на 100-долярових бондах. Отже добре вважати на курс і як він низький, то купити бонди.

Хто купить бонд 100-доляровий, скажім, за 84 доляри, то заробить 16 долярів; на бондах за 1000 долярів заробить 160 долярів, а за 10.000 долярів 1.600 долярів.

Се є заробок зараз при купленню, розуміється, як хто його не хоче зараз знов продати, але має намір його тримати.

Крім того кождий з тих бондів приносить ще що року 4¼ проценту.

Як вложите гроші до банку,

то дістанете від 100 долярів яких 3% на рік, а від бонда дістанете 4¼% **не від сотки але від 84 долярів,** то значить, що процент є більший ніж 4¼%. Ви тільки відриваєте купони і в кождім банку дістанете за них свій процент що кождого пів року.

Як Вам треба готівки, то Ви бонди можете відпродати (все треба старатись тоді продати, як висший курс), а тимчасом, коли їх тримаєте, росте Вам процент більший ніж в банку від ощадности.

Але найліпший бизнес зробите по 20, а властиво вже по 18 роках, бо тоді держава їх у Вас викупить за повну номінальну вартість. Наприклад, Ви за бонд дали 84 доляри, а брали процент так як би від цілої сотки, і вкінци за бонд також ще дістанете цілу сотку.

Не є виключене, що держава може викупити бонди і скорше ніж за 20 літ, бо як вона буде мати гроші, то їй ліпше сплатити людям гроші і не оплачувати процентів.

Добра річ є призначити бонди дітям яко дар від родичів. Бо родичі тепер за бонди заплатять меньше і беруть процент, а діти по 18 літах одержать від Злучених Держав цілу вартість.

НЕЧУВАНЕ.

Львівська українська газета „Громадська Думка" пише:

Поляки хочуть забрати на Левандівні біля Львова церкву (каплицю) українську на епідемічний шпиталь. Дня 27. серпня с. р. прийшли до церкви поруч. і підпор. польського війска, цивільний лікар (Поляк) і цивільна пані (Полька) з відзнакою „Червоного Хреста", а з ними громадський поліціянт Бара. Сей пан Бара представив комісії, що церква не дуже потрібна, бо люди можуть піти на богослуження до Львова. Сторож церкви знова представив, що в церкві відбуваються стало богослуження 5 разів в тижні, а деколи і частійше, що на богослуженнях все є повно вірних, бо ціла майже Левандівка є українська (є близько 3000 Українців); все таки лікар при відході заявив, що в церкві стане 15 ліжок.

ПІД ТЕПЕРІШНУ ХВИЛЮ, ПП. ДЕЛЕҐАТАМ ПІД РОЗВАГУ.

(Допись з Брукліна, Н. Й.).

Короткий час ділить нас від отворення XV. Головної Конвенції У. Н. С. На сю конвенцію вибрали товариства і брацтва найсвідоміших членів яко своїх представників і поручили їм радити для добра членів і розвою організації.

Укр. Народний Союз єсть для нас Українців одинокою остоєю на еміґрації, де гуртуємось, і за дрібною місячною оплатою маємо забезпечення для наших родин в разі нещасливого випадку або і смерти.

Читаючи всякі проєкти пп. Делеґатів, можу на жаль сказати, що вони односторонні, хоч кождий проектодавець вже на вступі каже, що бажає успіху, розвою організації і добра членів. По моїй думці делеґат, котрий розуміє розвиток Укр. Народного Союза і добро членів повинен бути безстороннім, безпартійним і безпристрастним. Ми повинні бути вирозумілі на все. Читаючи ріжні проєкти, треба добре розібрати, чи дійсно якийсь проєкт єсть доцільний і користний для організації і членів, чи се лише пусте бажанне неможливостий, або шкідливих і убийчих кроків. Так напр. жаданне деяких делеґатів, щоб скликувати як найчастійше конвенцію не лише не стремить до добра, але противно, се виходить звичайно на шкоду організації. Не беручи на увагу самих коштів, які виносять около 30 тисяч або й більше долярів, видимо ще й моральну шкоду з кождої відбутої конвенції. Не перечу що потрібно єсть скликати конвенцію, але не так часто і не для таких цілий, для яких тепер вона скликуеться. В проєктах пишуть про редакторів, урядників, про їх платні, відбирають їм свободу думки, обмежують їх круг ділання. Не дасться заперечити, що і діяльність урядників і редакторів підлягає критиці загалу членів, а навіть і цілої еміґрації. Ся критика не повинна одначе перемінюватися в лайку, в наклепи, а головно вона не сміє йти проти засади. Міжтим з ріжних проєктів виходить, що найліпше булоби, коли би редактор був всім, лише не редактором і не Українцем, а урядник, щоби працював для організації безплатно, або за дуже низку платню, а щоб на житте заробляв де инакше. Такого абсурду не може жадати ніякий свідомий Українець і розумний чоловік. Бо що иншого єсть спосібність чоловіка на якесь становище, а що иншого платня. Люди ідеї посвячують своє житте, коли треба. Але не єсть в нашім народнім інтересі, щоби наші народні робітники примирали з голоду. Се було би ганьбою для нас.

Коли мова про статут, то не перечу, що декотрі точки можна би змінити, але се не є найпекучійша справа. Ніякі закони ні параграфи не змінять душі чоловіка. Тут треба богато дечого иншого. Колиб дійсно ухвалено всі подані проєкти, то Укр. Нар. Союз вивернено би з коренем, але се не то не принесло би ніякого хісна, лише хиба зруйнувало би У. Н. Союз. Здається, що таку руїну, а не справжню користь мають на оці деякі проєктодавці, дарма, що вони маскуються і пишуть, що се „для добра організації і членів У. Н. Союза".

По кождій конвенції, як то все буває, пп. Делеґати, вертаючи домів, невдоволені, що їх амбіції не заспокоєно, значиться: або не принято їх проєкту, або не вибрано їх на уряд, о який вони старалися. І тому вони мстяться на народній організації: розбивають відділи, розповідають про конвенцію неймовірні справи, яких ніколи не було на конвенції. Коли ми справді бажаємо розвою Укр. Нар. Союзови і добра членам, то будьмо наперед повздержливі у висловах; лишім на боці особистий бізнес; будьмо вирозумілі на думку инших делеґатів; не розбиваймося на якісь ворожі національні партії. А зате думаймо і радьмо над тим; 1. що нас єднає, 2. яка наша найвисша ціль. 3. Які способи ведуть до сеї цілі. Тоді осягне конвенція ціль, задля якої її скликується.

Володимир Яськевич,
дел. від. 203 У. Н. С.

ПРИРОДУ ГОДІ ЗДУРИТИ.

В теперішні часи скоро лиш чоловік заслабне, сейчас кличуть лікаря. Сей перше всего всадить чоловікови під пазуху або в уста тепломір, щоб зміряти горячку. Відтак після годинника числить ударі живчика, а вкінци бере папір і перо, напише рецепту та накаже скільно і коли потрібно порошків або иншої медицини давати хорому. Пощо все те робиться? На те, щоб узнати теплоту крови, та кружлянне біля серця. А що є медицина? Вона виробляється із всіляких зіль, мінералів, або хемічних препаратів. Наші старі бабки не мали ані тепломірів, ані годинників до сліджения живчиків; вони двигали хорого за голову, дивились на уста, і сейчас варили полин, винторію, базівник або инше зілле перед св. Іваном наторгане і сушене на лік. І се помагало; хорий дуже часто подужав. А чому? З тієї причини, що зілле є так в лікарських медицинах як і в бабській практиці. А й **Босакове Лічниче Гірке Вино** є справдене також зі зілля і тому так помагає, бо природа знає що для неї потрібно. Дарма горличці подавати ковбасу з капустою, дарма хорому показувати золото. Хорому потрібно лік, а таким лікарством є **Босакове Лічниче Гірке Вино.** Пишіть на адресу: BOSAK MANUFACTURING COMPANY, Scranton, Pa. Замовляйте отсей лік, а не пожалуєте.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

LXXI.

БРИДЖПОРТ, ПА.

З приводу наближаючоїся 15-тої конвенції У. Н. Союза подаємо делеґатам отсих пару проєктів під розвагу.

1) Щоби **конвенційні наради** зачинались о 8-мій годині рано, без жадних церемоній і промов, безхосенних для загалу. Доси звичайно на конвенціях і тим подібних нарадах уряд назначував час на наради о годину, дві пізнійше, то тимсамим конвенція чи такі подібні наради продовжаються о два або більше днів пізнійше і через те головна каса поносить непотрібні кошти.

2) Щоби **змінено § 167 статута.**

3) Щоби У. Н. Союз приймав членів **Молодечого Союза** на більшу суму, розуміється, за підвисшенням оплати, от примірoм на **$400** за оплатою 45 цнт., без огляду на вік дитини, але з вимкою старших як 16 літ.

4) Щоб У. Н. Союз міг принимати до **Молодечого Союза** також дітий, котрих родичі не є членами У. Н. Союза, бо тимсамим молодечі відділи будуть зростати в більше число членів.

5) **Часопись „Свобода" повинна виходити яко дневник** на 4 сторони друку, без жадних жидівських адвертайзментів, з виїмкою українських бізнесменів і тим подібних, дотикаючих українських справ.

6) Звертається увагу, щоби більше упорядковано **пересилку „Свободи"** членам.

Теодор Голубенний, Василь Пухта,
члени від. 15 У. Н. Союза.

LXXII.

ПРАВИДЕНС, Р. АЙ.

1) Дотеперішня **система висилання делеґатів на конвенції** є непрактична. Візьмім під розвагу відділ У. Н. С., котрий знаходиться десь на Вестах, відділ з 15 членами. Сей відділ висилає делеґата на конвенцію на кошт Союза і такий делеґат побере кошти подорожі і дієту, в сумі яких сто до двісті долярів, **а той відділ не заплатить тої суми і за двайцять літ,** як рахувати тих пару центів, котрі члени платять на фонд конвенційний.

Я проєктую, щоб на кошт Союза висилали делеґатів тільки відділи, що мають не меньше 50 членів, а всі решта відділи, котрі мають меньше ніж 50 членів поділити на округи, або просто дати вільну руку відділам малим лучитися з другими відділами малими, а коли такі злучені відділи два, три, чи кілько їх разом будуть мати 50 членів, мають право на кошт Союза висилати делеґата. Я говорю про злуку тільки в справі висилки делеґата. Розуміється, відділи в инших справах можуть функціонувати поєдинчо. Тим способом можна заощадити кождої конвенції поважну суму гроша.

2) Вже пора раз скінчити **з тими лінами** і дати якийсь опуст старшим членам, щось в роді як є в американських організаціях, а тим дамо заохоту загалови до ступу до організації.

3) Також підпираю проєкт одного проєктодавця, котрий пропонує, **щоби вибирати головних урядників тільки за помочию конкурсів.** Се було би дуже практично, як би ще перед конвенцією до сего покликана комісія чи головний уряд за помочию органу оголосив конкурс, що такі а такі особи з такими а такими кваліфікаціями можуть голоситись. Се, розуміється, дало би нагоду всім членам до того здатним голоситись на становище такого або такого урядника чи редактора, і я певний, що в такий спосіб можна би лекше і лучших урядників дістати до організації, ніж як дотепер було, що тільки з делеґатів вибиралось головний уряд і редакторів. **Дуже добре кождий здорово думаючий знає, що не все найздатнійший член має то щастє бути делеґатом. Воно дуже часто буває між нами цілком противно.**

4) **Також взиваю, щоб потягнути до відвічальности редактора** за те, що в „Свободі" уживає способів тероризування не лиш поодиноких членів але навіть цілих відділів. Я маю па думці стейт Род Айленд, де кількох легкодухих мало більше голосу в „Свободі" ніж шість відділів і їх дуже добрих, заслужених і старих членів У. Н. С. з Вунсакет, з Правиденс, Менвіл відділи і члени були в неморальний спосіб обкидані болотом публично в часописі „Свободі"; названо добрих горожан як України так і Злучених Держав просто варятами, злодіями, загалом словами, які тільки можна було видобути з брудної душі. Пониження те все сипалось на згадані народні робітники за то, що вони не могли погодитися з політикою веяких рад. Так було, що три одиниці писали ті несотворені річи, а „Свобода" те все містила, а коли покривджені хотіли оправдатися, то для них не було місця в „Свободі". Не помогли ані протести ні печатки відділів. Редактор „Свободи" був польським „крульом" і баста. Через ту політику богато потерпіла організація як і народня справа.

Гринько Болюх,
член від. 73 У. Н. С.

LXXIII.

РОМ, Н. Й.

1) Параграф 167 статута У. Н. С. мусить бути направлений, бо така запомога нічого не значить і є шкідлива у нашій організації.

2) **„Свобода"** вистарчить виходити 3 рази на тиждень, тільки щоби жидівські адвертайзменти цілком викинути; хиба меньші оголошення мусять бути в „Свободі" 2 рази на тиждень, але тілько члена нашої організації, бо ми платимо і маємо більше право до своєї газети ніж жиди. Також повинна бути в „Свободі" раз на тиждень історія і більше про нашу організацію, а не все тільки про політику.

3) Щодо **Молодечого Союза** треба зробити зміну після инших подібних організацій. Також якась **Цвітка** мала приходити дітям, і видно усіла, бо не приходить.

4) **Урядники У. Н. Союза,** котрі виконують найважнійшу роботу в нашій організації, то мають зістати надалі, але так не можуть робити як минувшого року, що платню самі собі не можуть підвисшувати.

Іван Лаврук,
делеґат від. 121 У. Н. Союза.

ПОЛЬСЬКА ҐАЗЕТА ПРО БУДУЧНІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Краківська ґазета „Час" з 3. вересня с. р. пише: Ані наші французькі приятелі, ані тим меньше англійські приятелі — якщо вільно Ллойда Джорджа до них зачислити — не висловлюються в справі східної Галичини в спосіб для нас прихильний. Недавно, бо 22. серпня, писав в тій справі париський „Тан": „Годиться робити ріжницю між фронтом і границею (entre le front et la frontiere). Фронт, який осягнуть польські війска, залежний від військових конечностий. Треба собі бажати і вільно ожидати, що буде він визначений по вказівкам, які диктує розум. Що торкається границі, то нам здається, що лінія лорда Керзона з двома поправками, які большевики пропонують Польщі добровільно, дає вдоволяючу підставу. Але розуміється, що доля східної Галичини не підпадає сумнівови. Унормована вона Найвисшою Радою після мозольних розправ і треба очікувати, що мешканці цієї области звязаної з Польщею провізорією приступлять після 15 літ до плебісциту, який зарядила Найвисша Рада".

До речі буде зазначити, що про таке „зарядження" ніщо нам невідомо, а Польща супроти нікого забовязалася на піддання долі східної Галичини під плебісцит, і то за 15 літ!

Порушувано вправді перед роком в Раді аліянтів думку плебісциту — але по 25 роках — одначе тієї думки, о скільки знаємо, не зясовано в формі договору між Польщею і коаліцією.

Колиб такий договір істнував, не міг би зрештою і Ллойд Джордж перед поражкою большевиків умовлятися з Красіном і Каменевим про створення зі Східної Галичини незалежної держави буфорової, яка мала би розграничувати Польщу і Росію, а прецінь поважні вісти стверджують, що переговори такі провадив.

У всякому разі над будуччиною Східної Галичини зависла небезпека. Обі союзні держави зроблять без сумніву все, що можна, щоби утруднити Польщі утревалення тіснійшого вузла між нею і Червоною Русю — і цю Русь злучити з Польщею якнайслабше, або і зовсім ні. Їхні мотиви ясні! Висунений буде мотив етноґрафічний, та се буде тільки претекст. Прецінь не дивлячись на цей мотив, признали Чехам значну часть Шлеску, щоби тільки збогатити їх вуглем, і віддано їм у Версалю у тривке посідання не тільки Словаччину, але й угорську Україну. Не етноґрафія, а економія і політика кермують думками державних мужів Англії і Франції.

Англії ходить о копальні нафти, на які хоче поставити руку під фермою буфорової держави під протекторатом Ліги народів, а може навіть під протекторатом самої Англії. (!) А Франція без сумніву змагає до того, щоби Східна Галичина була мостом, який лучить русофільську Чехію з майбутньою Росією, що жде на своє воскресення.

Є це один з епізодів в сьому великому пляні зорганізовання Сходу Европи з опертям його на Росії, яка загрожувала би Німеччині так само, як це було перед 1914 р. Сьому ідеалови мусить бути підпорядкована квестія, до кого має належати Східна Галичина, так як сьому ідеалови завдячує Чехія своє попертя зі сторони Франції.

„Час" взиває польське правительство до обережности і між иншим радить зеднати собі галицьких Українців автономією(!).

MEETING PROTESTS POLISH AGGRESSION

RESOLUTIONS SENT TO SECRETARY OF STATE AND AMBASSADORS.

Resolutions protesting against the invasion of small independent European states by the Polish armies were passed yesterday afternoon at a meeting of Jews, Ukrainians, Esthonians, Letts and Lithuanians, held in the auditorium of the Lithuanian Literary association, 142 Orr street. Copies of the resolutions, which were passed unanimously by acclamation, will be sent to Secretary of State Bainbridge Colby, the ambassadors of the interested countries in Washington, and the press.

The meeting was prompted by the alleged aggressions on the part of Poland, disregarding the sovereignities of the four nations, once a part of Russia, in her invasion of the latter's territory. Rev. V. R. Delianis, former secretary to Bishop S. S. Ortynsky, of the Greek Catholic church, who was the principal speaker, said: "We are not protesting against the Polish people, but against the autocratic Polish government."

Other speakers were Rev. Alex Prystay, New York appointee of the four nations conference; A. C. Stein, representing the Jews of the nations; Rev. Delianis and Harry Shabatura, secretary of the Ukrainian National Committee. Joseph Virbickas presided.

(The Pittsburgh Post, Seut, 27, 1920)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ҐЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинів).

WILKES BARRE, PA.

ЧОТИРОДНЕВНА ДУХОВНА МІСИЯ

в українській греко-католицькій Церкві св. Ап. Петра і Павла в **Wilkes Barre, Pa.**, N. River St., відбудеться **в неділю 3-го, в понеділок 4-го, вівторок 5-го і в середу 6-го жовтня с. р.** Кождого вечера о 7-мій годині починатись буде Богослуженнє, а відтак проповідь, суплікація і сповідь. На се торжество запрашаєсь всіх чесних парохіян і вірних з дооколичних сусідних плейзів. 17-18

о. М. Олексів, парох.

ОПОВІЩЕННЄ.

Повідомляєсь всі українські родини з гори міста Ню Йорку, що отворився Шкільний Комітет для малих дітий на Іст 104-ій улици.

Родичі, котрі бажають посилати свої діти до української школи, зволять зголоситись до предсідателя Івана Іваніцького під ч. 235 Е. 102-га улиця, 2-гий поверх, фронт.

Загальні збори відбудуться в суботу, 2-го жовтня, о годині 7-ій вечером в Укр. Народнім Домі, на горі міста під ч. 318 Е. 72-га улиця.

18 З поважанием

Іван Іваніцький, предс.

CARTERET, N. J.

Парохія св. Вел. Муч. Димитрія в Картерет, Н. Дж. устроює **ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ в суботу, дня 2-го жовтня 1920 р.** в гали Кіша, Картерет, Н. Дж. Початок о годині 6-тій вечером. Вступ 50 центів. 17-18

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. „Запорожська Січ", від. 388, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 3. жовтня, о годині 1-шій пополудни. На тім мітінґу буде богато справ до полагодження. Контрольори здадуть своє справозданне. Неприсутний член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — В. Паньків, предс.; І. Гачак, кас.; М. Дмитриків, писар.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Річний мітінґ Укр. Громади на Савт Філядельфія відбудеся **в суботу, дня 2. жовтня с. р.,** на котрий всіх членів як і тих, котрі хотілиби стати членами, запрошується. 18

Теодор Грицей, предс.;
Григорій Лупацій, секр.;
Іван Сорока, касієр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщеннє платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую свого брата **ЙОСИФА ПАВЛОВСЬКОГО** і шваґра **СТЕФАНА ПЕРИНЮКА.** Я приїхала сего тижня з краю з міста Тлумач, Гал. і прошу їх самих, або хтоб про них знав, подати мені їх місце побуту. Моя адреса: JOHANNA PERYNIUK, 412 S. William St., South Bend, Ind. 18-19

ПОШУКУЮ доброго шевського робітника до реперовання черевиків. Платня тижнева $35.00. Прошу зголоситися листовно до: MICHAEL MAKOWSKI, Beckley, West Virginia. 14-18

КОНКУРС.

Українська діточа школа в Елізабет, Н. Дж., пошукує учителя або учительки. Добра платня. Зголошуватись на понизшу адресу: PAUL SAPS, 147 Broadway, Elizabeth, N. J. 18

УКРАЇНСЬКА парохія в Трой, Н. Й., пошукує дякоучителя, котрий би умів провадити хор і школу діточу. Платня після умови. Ласкаві зголошення проситься слати на понизшу адресу: UKRAINIAN NATIONAL SUPPLY CO., 381—2nd St., Troy, N. Y. 18-19

ДЯКОУЧИТЕЛЬ іспитований, з гарним теноровим голосом, глядає посади при українській кат. церкві. Може добре управляти хором, провадити школу парафіяльну, і уряджувати представлення. Є молодий і охочий до праці. Посаду може обняти від 15-го жовтня. Ласкаві зголошення проситься слати до: D. H. c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 16-18

ДЯКОУЧИТЕЛЬ пошукує посади від 15-го жовтня с. р. Розумію добре провадити хор, з великим успіхом учити дітий, уряджувати театральні представлення і концерти. Співаю приємним тенором, жонатий, тихої вдачі, здорового характеру. Ласкаві зголошення прошу слати на адресу: P. D. DIAKOUCZYTEL, c/o "Svoboda". 18-19

Володимир Садовський, син Павла і Марії, родом з Підгаєць, повернувши з італійського полону, пошукує брата **БОГДАНА САДОВСЬКОГО** чи **МИХАЇЛА ГОЛОВІНСЬКОГО,** під адресою ВОЛОДИМИР САДОВСЬКИЙ, Ukrainische Heimkehrer — Lager, in Lebring b. Graz (Steuermark), Austria. 18

ЕКСТРА! Конець прийшов для злодіїв і ошустів! Хто Вас обікрав або ошукав? Де твій муж або жінка? Прийдіть зі своїми клопотами до нашого офісу до одинокого українського детектива Михаїла Ґеллес, капітана Резервової Поліції. Приймаємо справи по цілій Америці. Порада даром. Повне вдоволеннє. Памятайте на адресу: MICHAEL GELLES, 299 Broadway, New York City — Telephone: Worth 3515. 100—

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВИНКИ.

Дивні кольоністи.

В стейті Мейн є два міста, Дрезден і Вулвич, замітні з того, що більшість їх мешканців має на ногах по шість пальців. Богато розказують всячини, чому воно так, однак ми наведемо лиш одно, що на нашу думку є найбільше правдивим. Мешканці сих міст через довгі літа женили своїх молодих між собою так, що вкінци вже фамілії зачали вимішуватись до тої степени, що кров одного, котрий мав шість пальців, дісталася до крови більшости мешканців. Одною з найбільших невигод, які мешканці сих місточок терплять, се тісні черевики, бо дотепер жаден фабрикант не робить черевиків для таких ніг, що мають по шість пальців.

Нова злодійська метода.

Удушуючий газ се найновійший інструмент парижських рабівників. Вони підставили бомбу, вкрадену з арсеналу, під вікно одного дому і так занадивши сплячих, забрали все і преспокійно забралися домів.

Німеччина обіцює великі нагороди.

Німеччина в намірі розоружити цивільне населеннє так далеко посунулася, що обіцяла премій на 200 міліонів марок для населення, щоби сим заохотити його до віддання урядови оружа.

Вибух амуниції забив 23 особи.

В Марієнзель, недалеко від Вільгельмс Гафен, в Німеччині, при розбиранню артилерійних набоїв лучився вибух, з причини якого оклади амуниції почали теж вибухати, причім згинуло 23 особи.

Вірна любов.

Сими днями в Льос Анджелес зголосився 100-літний „молодець" о позволеннє на женячку. Його „молода" має 72 роки. Обоє вони знались вже давно, однак обставини так складалися, що вони не могли побратись. Тепер, поборовши всі трудности, вони вступають в стан супружеський.

Найменьші ґазетки на світі.

Найменьша ґазетка на світі друкується в Ню Йорку. Листки її 5 цалів широкі, а 6 довгі. На ній друкується коротенькі новости, які легко можна відчитувати.

Иншу ґазетку друкується в тімсамім місті під назвою „Журналик для глухо-німих". Пишуть, складають і друкують її самі глухо-німі. Величина її, як звичайної ґазети і має чотири сторони інтересного матеріялу.

Перед кількома літами один російський редактор почав був видавати ґазетку величини почтових карток, але що друк був так дрібненький, як макове зерно, то кождому свому передплатникови висилав він з першим числом своєї ґазетки побільшаюче скло задармо. Але люди такої ґазетки не любили читати і він видав усего кілька чисел. Побільшаючого скла не хотів ніхто з передплатників звернути.

Страшний знаряд війни.

Генерал Естієнє, винахідник французьких тенків в часі минулої війни, винайшов новий страшний знаряд на нищеннє людського життя і майна. Отсе доносять часописи, що паленнє мостів не забезпечить ворога, який утік поза широку ріку, бо нові підводні тенки перейдуть і найглибшу воду. Мають вони вигляд і конструкцію подібну до тенків уживаних тільки на суші, однак заосмотрені так, що ані до операторів, ані до машинерії не зайде вода. Війни в будучности будуть вестися в отвертім полю, бо береги рік, які в минувших війнах служили за оборону, тепер стануть небезпечною позицією, бо в несподіванім місци можуть виринути підводні тенки і наробити вороги шкоди.

Домагаються видачі воєнних кримінальників.

Уряди Італії і Югославії вислали спис соток воєнних кримінальників до Відня, і домагаються їх видачі на підставі мирового договору. На італійській лісті находяться переважно імена командантів таборів полонених і субмарин, включаючи адмірала Гортого, реґента Угорщини і австрійського адмірала Генрігюса. Югославія домагається полевого маршалка Детьорека, бувшого команданта проти Сербії, генерала Лютгендорфа, бувшого президента міністрів; ґенерала Ремена, ґубернатора Білгороду і начальника його штабу, ґенерала Кершнете. Оскаржують о звірства також панну Шпрацлер і одну селянку.

Вродна матір.

У Вінніпеґу арештовано жінку на підставі підозріння, що вона викинула через вікно зелізничого поїзду дитину, яку породила, їдучи з Онтеріо до Вінніпеґу. Її віддано в руки онтерійської поліції.

Дарунок бувшого кайзера.

За гостинність, яку бувшому німецькому цісареви, Вільгельмови Гогенцолернови, зробило місточко Амеронґен (Голяндія), він побудував і подарував жителям сього місточка красний шпиталь. Управа Амеронґена і всьо його населеннє зготовило свому добродієви величаву параду і обсипало його цвітами. Зґаданий шпиталь і його уладженнє коштує 100.000 фльоринів ($40.200). У нім є 8 ліжок, з котрих мають право користати всі мешканці Амеронґена.

Америка користає з робітничих розрухів в Анґлії.

Лондонська Торговельна Палата оповіщує, що в англо-американським змаганню о супремацію в світовій торговлі теперішні робітничі розрухи в Анґлії стають великим здобутком для Америки. Британські фабриканти тратять не тільки світову торговлю, але й звертають підписані контракти, не могучи доставити товарів на час. Ринки збуту в Австралії і Японії заповнені американськими товарами і Анґлія постепенно тратить там свої впливи. Рівнож і Полуднева Америка торгує переважно зі Злученими Державами. А найлучшим доказом упадку британської торговлі є се, що Европа закуплює угле з Америки, коли передше достарчувала його тільки Анґлія.

Жертва польовання.

Православний піп з Едмонтон, Альберта, Канада, Іван Юрійчук, вибрався на дикі качки 25 миль на північ від Веґревіл. В часі стріляння його рушниця експльодувала і відірвала йому голову.

КОРАБЕЛЬ SUSQUEHANNA ВІДПЛИВ ДО БРЕМЕН І ДАНЦІҐ.

Поспішний пасажирський корабель, U. S. MAIL STEAMSHIP COMPANY, відплив вчерашнього дня до БРЕМЕН і ДАНЦІҐ, з многими подорожними у всіх клясах. Повертаючи S. S. SUSQUEHANNA сподіється привезти богато імігрантів охочих жити на американській землі. Побіч згаданого корабля U. S. MAIL STEAMSHIP COMPANY буде мати до розпорядимости великі поспішні пасажирські кораблі на лініях QUEENSTOWN, CHERBOURG, BOULOGN-Sur-Mer, BREMEN, DANZIG і другі корабельні пристани. Отсі кораблі добре знані подорожникам з перед воєнних часів, а колись були вони торговищами славної німецької пасажирської лінії. 118

ОСВІТА В НАС І В ИНШИХ НАРОДІВ.

Коли мова про освітні справи в нас, то слід від часу до часу подати певні числа, які наглядно викажуть необхідність мозольної, позитивної праці в цему напрямі. Ті числа, це скількість анальфабетів, що є до певної степени мірою культури народів. Після статистичних таблиць Вайнфельда на тисяч мешканців не вміє читати:

В Европ. Росії 617

В Румунії	884
„ Сербії	830
„ Портуґалії	786
„ Еспанії	637
„ Европейській Росії	617
„ Польщі	503
„ Мадярщині	435
„ Італії	375
„ Австрії	165
„ Бельгії	181
„ Злучених Державах	77
„ Франції	30
„ Фінляндії	12
„ Анґлії	10
„ Голяндії	8
„ Швеції	2
„ Данії	2
„ Німеччині	0.04
„ Швайцарії	0.03

Про Україну приходиться сказати, що вона має стільки анальфабетів, що стоїть на четвертому місці між найбільш непросвітними державами Европи. На 1000 її мешканців не вміє читати сімсот кількадесять Українців.

Годі себе потішати, що ми, мовляв всетаки не останні між найбільш анальфабетними державами Европи. Коли взяти під увагу географічне положеннє нашого краю, то богато сприяючих обставин до поширення освіти покажеться нам невикористаними. Про передвоєнний стан нашої освіти і теперішній приходиться сказати, що вони майже однакові. Те, що нераз рік і більше підчас війни в поодиноких провінціях України не було правильної науки, дасться в значній мірі вирівнати освітною працею, збільшеною як колинебудь від часу заістнування нашого самостійного державного життя. Зразком цеї праці нехай будуть численні видання елементарних книжок, чи то за старанням міністерств освіти, чи кооператив або товариств, а то й одиниць. Таким зразком освітної праці будуть також численні дітові садки на радянській Україні.

Инша річ, що культурно-освітна праця по своїй скількости не відповідати-ме якости. Щоби наука, просвіта стануле в нас на своїй висоті, як у других культурних народів, на це треба років праці.

На всякий випадок воно цікаво буде подати буджети міністерства віроісповідань і просвіти в ріжних европейських державах. Буджети ці, як процент з загальних державних видатків представляються в цей спосіб:

В Польщі	2%
„ Росії (1907)	3%
„ Франції (1905)	6%
„ Еспанії	9%
„ Данії	9%
„ Італії 1905/6)	3.7%
„ Мадярщині (1908)	4.5%
„ Австрії (1908)	5.2%
„ Прусії (1907)	6.2%
„ Швеції	11.1%
„ Норвеґії	11.1%

Годі припустити, щоби в цих державах підчас війни процент видатків на освітні цілі збільшився. На Україні, як новоутвореній державі, при совітських міністерствах, як і директорії цей процент виносив около 7% загальних державних видатків.